

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrto leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gold. 20 kr., za četrto leta 1 gld. 15 kr.

V Ljubljani v sredo 7. junija 1871.

O b s e g: Naši rokodelci in pa današnji liberalizem. — Potni poduk o Krasu in o pogozdovanji Krasa. (Konec.) — Imenik gospodarjev, ki so pri letošnji delitvi premij za lepo govejo živino na Kranjskem bili počasteni. — Poročilo o XXI. skupščini Matičinega odbora 31. maja. — Govor dr. Coste v 44. seji zbornice poslancev 25. maja t. l. — Dopisi. — Noviĉar.

Gospodarske stvari.

Naši rokodelci in pa današnji liberalizem.

„Rokodelstvo ima zlato dno“ — tako je bil pregovor v dobrih starih ĉasih. Današnji dan ne veljaja več ta pregovor, kajti dno rokodelstva je razbito in raztrgano. S temi besedami „Kärntner Blatt“, ki ga prof. Einspieler v Celovcu izvrstno vredeje, zaĉenja sestavek, v katerem spomenico razklada, ki so jo dunajski ĉevljarji letos 16. aprila izročili ministerstvu trgovstva dr. Schäffle-u. V tej spomenici tožijo ministru velike nadloge, ktere dandanes posebno stiskajo rokodelca — malega obrtnika, ter pravijo, „da rokodelci se imajo za svoj vsakdanji kruh boriti zoper velike obrtnike brez vsakoršne, tudi ne najmanjše podpore vladne, — Vaša eksclenca, ki dobro pozna naše reve, bode nam gotovo rada pritrnila, da v preteklih zadnjih 20 letih je vlada marsikaj storila, kar je kazalo celó na to, da je ona stopila na stran velike obrtnije in da križema roke držeĉ gleda, kako ĉedalje bolj hira in konec jemlje rokodelski stan. Vaše pismo, visoki Gospod, je prva zarja, ki nam obeta od vladne strani veselejšo prihodnost, zato ga pozdravljamo že zdaj hvaležnega srca“.

Potem spomenica dunajskih ĉevljarjev sega nazaj v zgodovino obrtnijskega postavodajstva do leta 1859., ko je na svetlo prišla ona nesreĉna postava o svobodni obrtnosti, ki je že na tisoĉe rokodelcev na be-raško palico spravila, občinstvu pa vendar ne cenejših ĉevljev, cenejših sukenj, cenejšega pohišja itd. prinesla. Ustavni liberalizem, ki se že 10 let v Avstriji šopiri, ni nič storil na pomoĉ malemu obrtnijstvu ali rokodelstvu, pa tudi ni zmožen mu na pomoĉ kaj storiti. Vlada se je pajdašila le zmirom z velikimi obrtniki, velikimi trgovci, velikim kapitalom, in se za malo obrtnijstvo ali rokodelstvo še zmenila ni; oddajala je železnice, pri kterih je marsikter minister kot „verwaltungs-rath“ obogatel, — akcijska podvzetja je pod svoja krila jemala itd., malemu obrtniku pa je bila maĉeha, le za to je bil dober, da je velike davke plaĉeval. 10 let revizija obrtnijske postave, ktera predrugaĉenje zdruštven (genossenschaft) obsega, stoji na dnevnem redu in do danes niti vlada niti nemška gospôda državnega zbora niste mislili na to, da bi se rešilo to važno vprašanje. Še zmirom se za prevažne rokodelske pomoĉne druŹbe (Vorschussvereine) ni nič storilo, da bi se mogle brez teŹav na krepkih nogah obdržati, še zmirom jim politične in finanĉne gosposke

nagajajo kakor hoĉejo“. Ali ne bode vsem tem mukam kmalu konec?

Spomenica se naposled zaupljivo obraĉa do novega ministra dr. Schäffle-a, ki je prvi na vladnem mestu pokazal, da poznaja nadloge zatiranega malega obrtnijstva in ima srce za-nj. —

Kaj pravijo „liberalci“ k temu dosti glasnim toŹbam? Zato imajo besedi in postav dokaj, da se šolska mladina „ne muĉi“ s tem, da v cerkev hodi, za procesijami gré itd., — zato pa, da tudi delavni rokodelci — mnogokrat oĉe te mladine — nima kosĉeka kruha dati svojim otrokom, se današnji brezverski „liberalizem“ še ne briga ne!

Da bi dokazala, kako kriviĉno je davek razdeljen na male obrtnike v primeri z velikimi obrtniki, železnicami, bankami itd., je dunajska obrtnijska skupščina (Gewerbe-Genossenschaftstag) tudi ministru dr. Schäffle-u poslala spomenico, v kateri med drugim beremo to-le: „Kreditnica za kupĉijo in obrtnijo (Kreditanstalt), ki je leta 1869. obrnila 1.323,000.000 gold. in 15 družih banknih naprav na Dunaji, plaĉujejo na leto skupaj le 23.000 gold. pridobitnega davka (Erwerbsteuer), — sami branjevci (Greissler) na Dunaji pa plaĉajo 40.225 gold., — 12 železnic, ki na Dunaji imajo svoja vodstva, plaĉajo 16.700 gold. tega davka, — sami dunajski krojaĉi (Źnidarji) pa 27.075 gold., — 12 asekuranc, ki so na Dunaji z 12 milijoni kapitala, plaĉujejo davka le 7500 gold., sami dunajski ĉevljarji pa plaĉajo 23.105 gold. davka, med kterimi marsikdo nima ĉez 100 gold. kapitala v rokah.

Kdor te davkovske številke bere, ne bi skor verjel, da je to resnica. In vendar je v vsem le preŹalostna resnica!

Od moŹa, kakor je dr. Schäffle, je priĉakovati, da bode prerешetaril ta kriviĉni klopĉiĉ in našel pot, iz stisek rešiti malo obrtnijstvo.

Od krta pripovedujejo natoroznanske bukve, da ves ĉas svojega Źivljenja miŹi in kakor slep pod zemljo rije, le malo pred smrtjo da se mu odpró oĉi, da jih potem za zmirom zatisne. Kdaj neki bodo mnogim našim rokodelcem se oĉi odprle, da spoznajo svoje krive prijatle in jim pokaŹejo hrbet, pa se obrnejo do pravih svojih prijatlov, te poslušajo in spoštujejo, in te si volijo za svoje zastopnike? „Liberalno“ gospodarstvo je rokodelstvu zlato dno izbilo; ono je grob samostojnega, premoŹnega in sreĉnega rokodelskega stanú!